

Wolvega Pastorieplein

stedenbouwkundige visie
analyse en scenario's

Colofon

Niets uit dit document mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wissing B.V. en naamsvermelding. Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

Opdrachtgever:

Gemeente Weststellingwerf

Documentnaam:

1302-Pastorieplein-Analyse en scenarios-v02-20220104

Wijzigingsdatum:

27 januari 2022

Wissing B.V.

Middenbaan 108, 2991 CT, Barendrecht
Postbus 37, 2990 AA, Barendrecht

T + 31 (0)180 61 31 44
www.wissing.nl

ruimtelijke
denkers
wissing

Inhoud

1. Verkenning	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Doelstelling	5
1.3 Afbakening plangebied	7
1.4 Hoe komen we tot een visie	9
1.5 Verkenning	9
1.6 Kaartbeelden studiegebied	15
2. Ambitie en scenario's	22
2.1 'Place-making'	22
2.2 Maatschappelijk en economisch functioneren	23
2.3 Zoeken naar een passend DNA	23
2.4 Statige huizen en parken	24
2.5 Scenario's	30

1. Verkenning

1.1 Inleiding

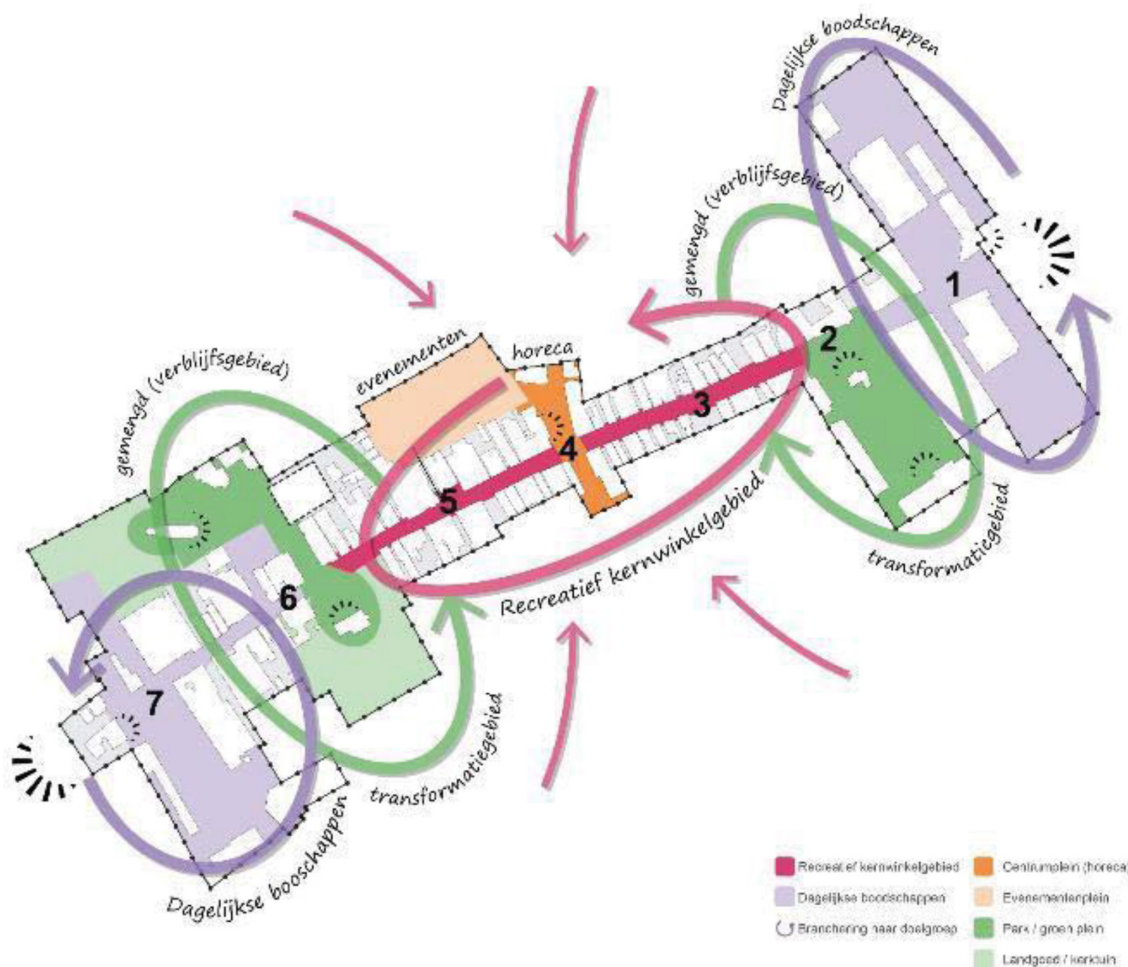
Het gebied tussen 'Hervormde kerk en Huize Lindenoord' is van grote cultuur-historische waarde. Het huidige gebruik, inrichting van de openbare ruimte en uitstraling van de panden draagt hier onvoldoende aan bij. Door het vertrek van de Rabobank, de leegstand van het Blokkerpand en de tegenovergelegen panden en behoefte aan een levendige, attractieve verblijfsplek in het centrum, zijn er kansen om dit gebied als geheel aan te pakken en tot een parel van Wolvega te maken en een functie te geven die complementair is aan het Centrumplein.

Voorgesteld wordt een integrale (her)ontwikkelingsvisie op te stellen via een proces met inhoud door een 'kwaliteits-team' bestaande uit ambtelijke- en externe deskundigen op het gebied van stedenbouw en vastgoed. Waarbij de belangen van de vastgoedeigenaren en ondernemers nadrukkelijk worden betrokken.

1.2 Doelstelling

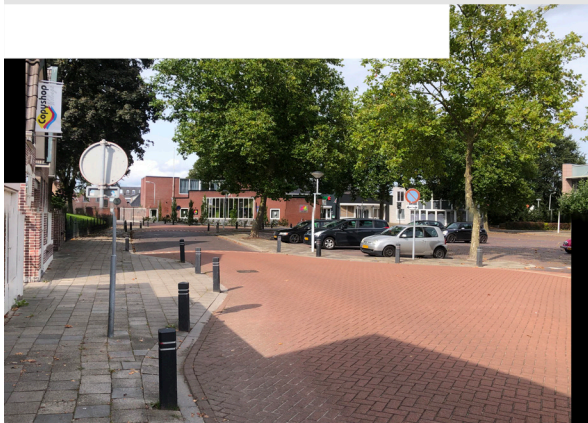
De doelstelling van de stedenbouwkundige visie is als volgt:

- Een gebied met een duurzame, groene uitstraling en herstel van de zichtrelatie 'Huize Lindenoord-kerk'. Idealiter met publieksgerichte activiteiten in beide beeldbepalende panden. Voor Huize Lindenoord ligt attractieve dag- en avondhoreca met terrasfunctie voor de hand.
- Het faciliteren van voldoende aantrekkingskracht voor reuring en beleving. Dit kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld door een winkeltrekker of specifieke functies zoals de combinatie van dienstverlening en wonen.

Figuur 2.4: Visiekaart Wolvega-centrum

Dit geldt ook voor het openbare gebied, bijvoorbeeld door speelgelegenheid voor kinderen te creëren en/of kunst en cultuur.

- Oplossen van leegstand en toevoegen pandkwaliteit door transformatie en/of (deels) sloop van de daarvoor in aanmerking komende panden.
- Het gebied biedt kansen voor realisatie van bedrijfsruimte en/of wonen, boven winkels of aan het Pastorieplein. Voor de Rabobank bieden beide functies een optie, waarbij kantoor-en bedrijfsruimte kansen biedt via verplaatsing van bestaande gebruikers aan het Pastorieplein of nieuwvestigsters van elders.

1.3 Afbakening plangebied

De focus van de studie ligt op het Pastorieplein en omgeving, tussen de kerk op de hoogte en Huize Lindenoord. De studie betreft dus ook de kerk en daarbij behorende gebouwen als de Ark, de beheerderswoning en Pastorie, en het daarachter liggende bosje. De plangrens is hieronder weergegeven. Vanzelfsprekend wordt het plangebied in de context van de centrum van Wolvega bekeken.

Lindenoord / Pastorieplein in beeld

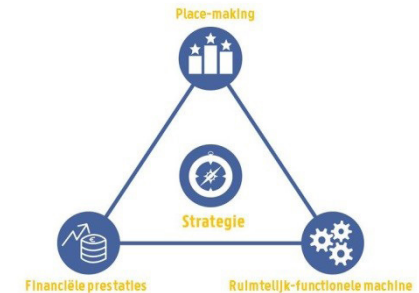
1.4 Hoe komen we tot een visie

We hebben de opgave om een stedenbouwkundig plan te maken benaderd vanuit een integraal perspectief. Analyse, concept, ontwerp en detaillering vinden op 3 niveaus plaats en wij spreken dan ook van een gelaagde opgave:

Laag 1: 'Place-making': de historische en ruimtelijke identiteit biedt zichtbare en onzichtbare sporen uit het verleden, typerende plekken en eigenschappen, bijzondere relaties met de omgeving (ruimtelijk, sociaal en functioneel). Wat zijn de sterke eigenschappen, het karakter, wat functioneert wel/niet goed. Welke identiteit heeft een plek of kan die krijgen.

Laag 2: het maatschappelijk functioneren: het centrum als een sociale en ruimtelijk-functionele machine. Een plek van ontmoeten, bewegen, verstillen of verblijf, welke maatschappelijke rol vervult een plek als Lindenoord/Pastorieplein in het dorp? Tot deze laag hoort ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid. Onze ervaring is dat sommige 'stakeholders' met plezier hun gebouw en omgeving beleven, zich verantwoordelijk voelen en tijd willen steken in het onderhouden daarvan.

Laag 3: het economisch functioneren: we willen de onderliggende redenen begrijpen van de onderbenutting en waardering van vastgoed. Grond- en vastgoedeigenaren, beleggers, eigenaar-gebruikers, ontwikkelaars, allen hebben ze een bepaalde (economische) reden om wel of juist niet actief met het vastgoed bezig te zijn. We analyseren de kansrijkheid om gronden en vastgoed in de ontwikkelingsvisie te betrekken.

1.5 Verkenning

In een ruimtelijke analyse kijken we naar de functioneel-ruimtelijke en visueel-ruimtelijke opbouw van het dorpscentrum, de kwaliteiten en knelpunten, maar ook bruikbare aanleidingen voor een centrumvisie.

De focus van de stedenbouwkundige studie komt te liggen op het Pastorieplein, Huize Lindenoord (inclusief zij- en achtererf), de kerk op de Hoogte en de routes daartussen. Vanzelfsprekend komen ook de relaties met de rest van het centrum aan de orde.

In de verkenning wordt voortgebouwd op de Centrumvisie (BRO, 12 mei 2021),

Lindenoord / Pastorieplein in beeld

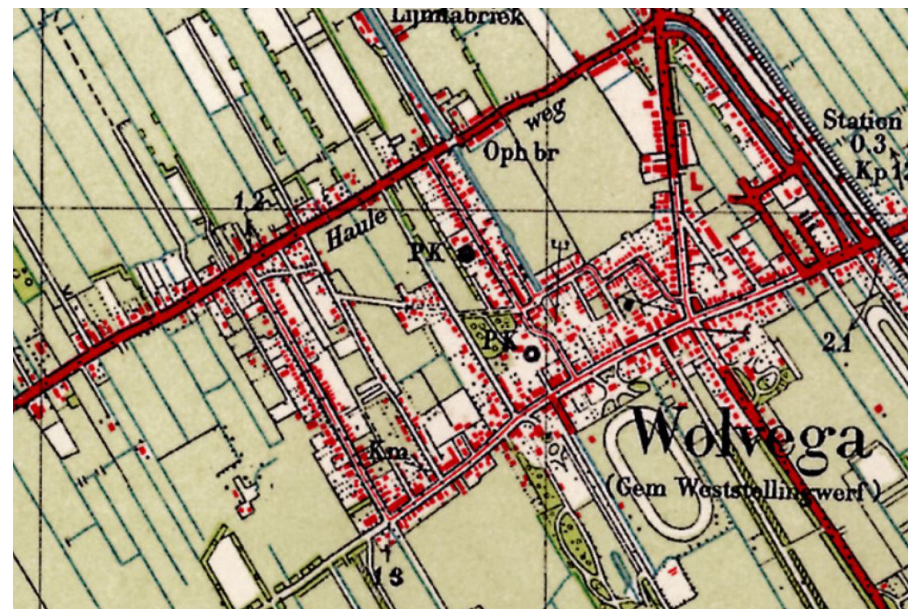
Lindenoord / Pastorieplein in beeld

Lindenoord / Pastorieplein in beeld

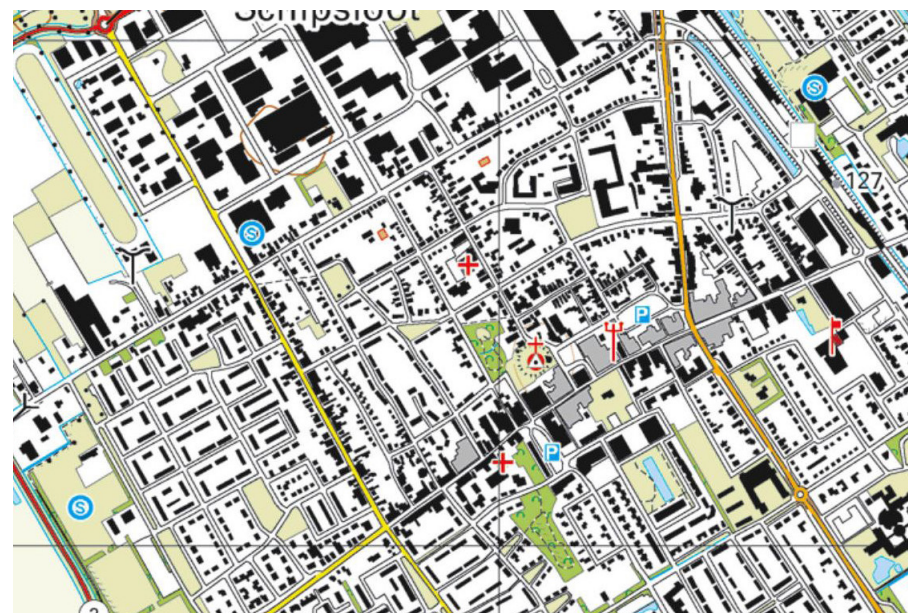
Wolvega 1925

Wolvega 1950

Wolvega 1975

Wolvega 2010

1.6 Kaartbeelden studiegebied

Visueel-ruimtelijke opbouw (kaartbeelden en foto's:)
 Samenvatten ambities Centrumvisie (1 kaartbeeld)
 Opstellen kaartbeelden t.a.v. de financiële prestaties (informatie aan te leveren door opdrachtgever)
 Kaartbeeld beoogde functionele verschuivingen
 Kaartbeeld bestaande ideeën (al dan niet in de vorm van een ontwerp)

In het gesprek dat we hadden zijn de eigendomssituaties en de diverse functionele verschuivingen besproken. In het proces brengen we eerst de huidige eigendommen, het gebruik (of leegstand) en de beoogde functionele verschuivingen in beeld. Ook zijn er voor diverse locaties al ideeën beschikbaar (al dan niet in de vorm van een ontwerp). Ook die brengen we op een kaartbeeld samen.

Wolvega Open Streetmap

Kadastraal

Functies

DETAILHANDEL

- ① SUPERMARKT - Albert Heijn
- ② SUPERMARKT - Budget Food
- ③ SUPERMARKT - Aldi
- ④ SCHOENMAKER - Hans Versteeg
- ⑤ STOFFEERDER - De Lange
- ⑥ KLEDING - Bonita
- ⑦ OPTICIEN - Oogwereld Vallinga
- ⑧ INTERIEUR - Het Woonhuis
- ⑨ SLAGER - LiJa
- ⑩ SCHOENEN - Koning
- ⑪ DROGIST - Kruidvat
- ⑫ ELEKTRONICA - The Phone House
- ⑬ KLEDINGDRUKKER - Loco Shirts
- ⑭ ELEKTRONICA - Expert
- ⑮ INTERIEUR - Wereldwinkel
- ⑯ INTERIEUR - Rianne's Bloem & Kado
- ⑰ KLEDING - Takko
- ⑱ INTERIEUR - Reykjavik
- ⑲ VIS - Visspecialist Van der Schuit
- ⑳ BOEKEN - The Read Shop

HORECA

- ㉒ SNACKBAR - De Linde
- ㉓ RESTAURANT - Grill House Woltega
- ㉔ CAFE - Uncle Sam
- ㉕ RESTAURANT - Bella Italia
- ㉖ CAFE - Bar Suc6

MAATSCHAPPELIJK

- ㉗ KERK OP DE HOOGTE - Kerkgemeensch.
- ㉘ HUIZE LINDENOORD - Schoolbestuur

DIENTSTVERLENING

- ㉙ MAKELAAR - De Linde
- ㉚ KANTOOR - Omny de Vries Advocaten
- ㉛ KANTOOR - De Werven Notarissen
- ㉜ KANTOOR - Univé

ZORG

- ㉝ DAGBESTEDING - Huize Welzijn

LEEG

- ㉞ LEEG - Voormalige Intertoys
- ㉟ LEEG - Voormalige Witmus Sport
- ㊱ LEEG - Voormalige Rabobank
- ㊲ LEEG - Voormalige Blokker
- ㊳ LEEG - Voormalige Pingouin

Eigenaren (per 31-12-2021)

KERKSTRAAT

- 7 Protestantse Gemeente Wolvega
- 13 Protestantse Gemeente Wolvega

PASTORIESTRAAT

- 22 Hofstee W.
- 24 Hofstee W.
- 26 Hofstee W.
- 32 Yokus

PASTORIEPLEIN

- 12 Rabobank
- 14 Notaris De Werven

SCHOOLSTRAAT

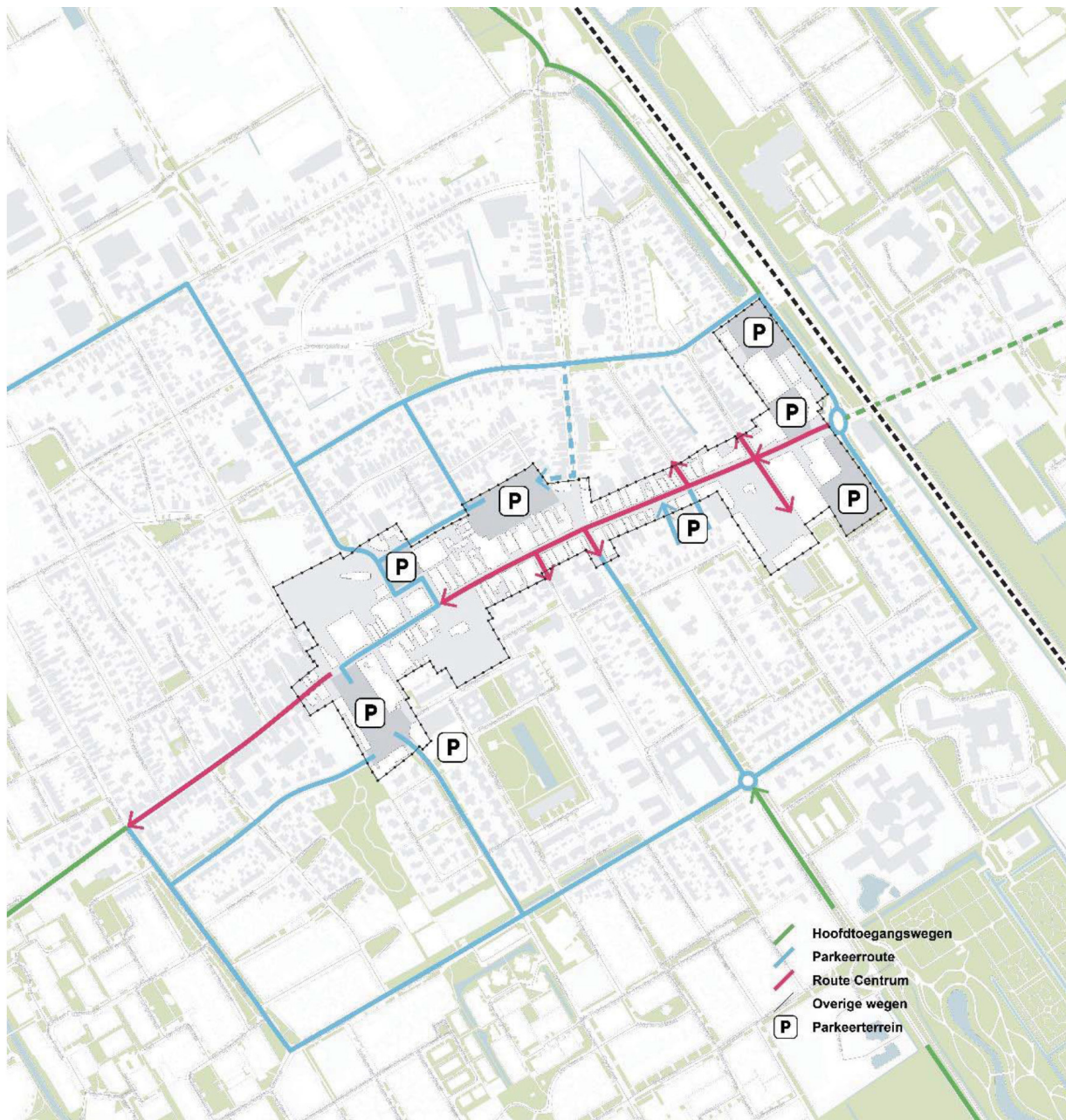
- 19 Hofstee W.
- 19a Hofstee W.
- 19b Hofstee W.

VAN BAERDTSTRAAT

- 3 Halman P.
- 4 Yokus

VAN HARENSTRAAT

- 28 Elfring C.P.H.
- 28a Schaik van A.
- 31 VDA Vastgoed B.V.
- 33 Meester K.
- 34 Notaris De Werven
- 35 De Vries
- 37 Gemeente Weststellingwerf
- 38a Lenis A.J.
- 39 Lukkes C.
- 43 De Vries
- 45 Rozenberg H.J.
- 46 Advocaat De Vries & partners
- 47 Goldhorn - de Ruiters J.
- 48 Stichting Steunfonds Wereldwinkel
- 49 Wijngaard J.J.E.
- 51 Yokus
- 51 Oosterhof H.S.
- 51a Oosterhof H.S.
- 52a De Vries
- 54 De Vries
- 58 Vallinga A.J.
- 60 Vallinga A.J.
- 70 Klaver J.

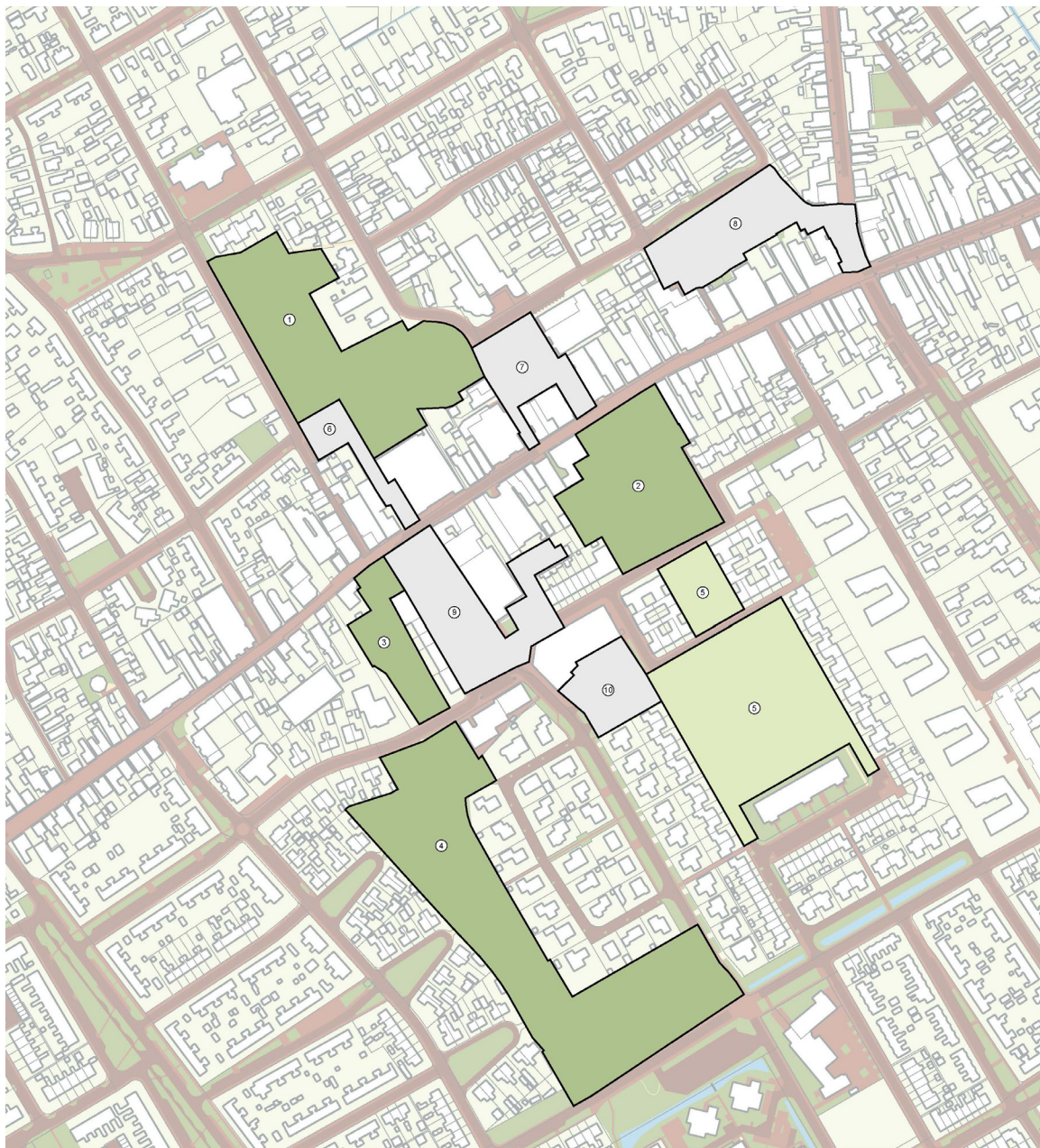

Verkeer en parkeren

Het Pastorieplein dient een verkeersfunctie te behouden als verbinding tussen Van Harenstraat en Acht Pilarenplein. Ook kan het een bronpunt blijven voor autoparkeren. Beide functies dienen niet de boventoon te voeren, omdat dit snel leidt tot een stenig en onaantrekkelijk verblijfsgebied. Uitgangspunt is parkeren in te passen en omzomen met groen.

Bron: Centrumvisie (BRO, 12 mei 2021),

Groen en parken

In en rondom het studiegebied bevinden zich een aantal vrij forse groenstructuren. Dit zijn:

1. bos achter de kerk
2. park rondom Huis Lindenoord
3. Hoofdstraat West 1 e.o.
4. Woudzoom / groen rondom de tennisvereniging
5. Plaisierbosch

Deze plekken zijn niet allemaal openbaar en daardoor functioneren ze niet als een samenhangende groenstructuur in het centrum van Wolvega. Alleen de groene ruimten van het Plaisierbosch zijn daadwerkelijk openbaar en zijn ook zodanig ontworpen dat ze functioneren als een openbare ruimte.

SEMI-OPENBAAR/PRIVAAT GROEN

- ① Groen rondom Kerk op de Hoogte
- ② Groen rondom Huize Lindenoord
- ③ N.B.
- ④ Groen rondom Tennisvereniging

OPENBAAR GROEN

- ⑤ Plaisierbosch

OPENBAAR VERHARD

- ⑥ Parkeerterrein Albert Heijn
- ⑦ Pastorieplein
- ⑧ Acht Pilarenplein
- ⑨ Van der Sandeplein
- ⑩ Parkeerterrein Sportlaan

Mogelijkheden

- wil mogelijk verplaatsen
- wil mogelijk uitbreiden
- staat leeg (vml Rabobank)
- staat leeg (vml. Blokker)
- staat leeg

2. Ambitie en scenario's

2.1 'Place-making'

Het Pastorieplein heeft in Wolvega weinig positieve connotaties. Het is vooral een functionele ruimte, waar de auto geparkeerd kan worden bij een bezoek aan de winkelstraten. Anders is dat met de Kerk op de hoogte en Huis Lindenoord, die beiden als markante gebouwen op het netvlies van de inwoners staan. Het verdwenen postkantoor kennen de meeste inwoners ook nog wel, al is het van de plaatjes.

Voormalige postkantoor

Het Pastorieplein is momenteel een heel functionele plek: meer een parkeerplaats dan een plein. Af en toe is er een fraai doorzicht tussen de bomen door op de 2 monumentale panden, maar de omgevingskwaliteit en de uitstraling en functionaliteit van de omliggende panden zijn laag. Het is geen 'plek' in de zin van dat het op een bijzondere manier in het collectieve bewustzijn van inwoners is op-

genomen. Wanneer het gaat om de toekomstige identiteit van deze ruimte als 'plek' dan moeten zowel de huidige inrichting als functionaliteit ter discussie worden gesteld.

Wat voor 'plek' kan deze ruimte worden ?

Het transformeren van parkeerterreinen tot een interessante plek of verblijfsruimte in het dorp, past in een trend die ook elders zichtbaar is. In de regio worden bijvoorbeeld in Heerenveen, Drachten of Hoogeveen dergelijke ruimten getransformeerd.

Sporen uit het verleden

Bij een dergelijke transformatie kunnen zichtbare en onzichtbare sporen uit het verleden een aanleiding vormen om de ruimte te transformeren in een typerende plek met bijzondere relaties met de omgeving (ruimtelijk, sociaal en functioneel). Bij het Pastorieplein zijn dat het zeer oude verloop van de Van Harenstraat en de haaks daarop staande Kerkstraat-Van Baerdstraat. Het gegeven dat op oude kaarten de Kerkstraat rondom de kerkheuvel buigt, geeft aan dat de kerkheuvel van nog ouder datum is dan het wegverloop. Ook het Schuinpad heeft een grote ouderdom. Een tweede interessante aanleiding kan het oude postkantoor zijn. Zowel de locatie als de architectuur daarvan kan helpen bij de transformatie van het Pastorieplein.

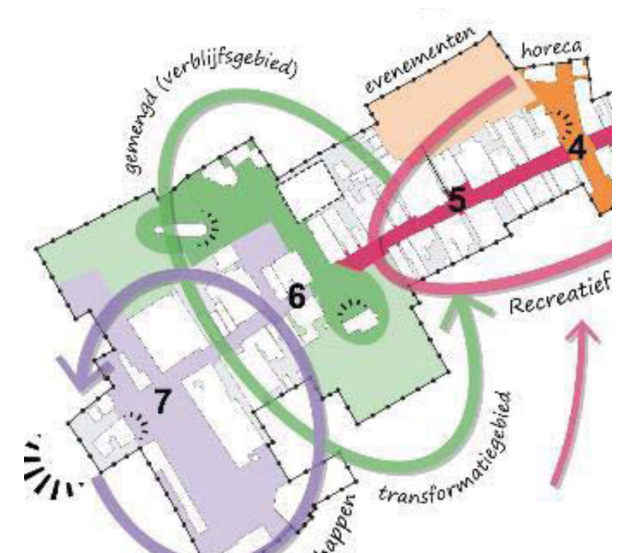
Ambities Centrumvisie

In de Centrumvisie is ten aanzien van Lindenoord-Pastorieplein de ambitie omschreven van gedeeltelijk een groen plein en gedeeltelijk een terrein dat is gerelateerd aan dagelijkse boodschappen (lees: parkeerterrein voor de supermarkten). De ambitie is nader beschreven in het tekstkader (ingekort).

6. Lindenoord / Pastorieplein

Dit gebied tussen 'Hervormde kerk en Huize Lindenoord' is van grote cultuur-historische waarde. Het huidige gebruik, inrichting van de openbare ruimte en uitstraling van de panden draagt hier onvoldoende aan bij. Door het vertrek van de Rabobank, de leegstand van het Blokkerpand en de tegenovergelegen panden en behoefte aan een levendige, attractieve verblijfsplek in het centrum, zijn er kansen om dit gebied aan te pakken en tot een parel van Wolvega te maken en een functie te geven die complementair is aan het Centrumplein. Idealiter wordt ingezet op de volgende aspecten:

- Een gebied met een duurzame, groene uitstraling en herstel van de (zicht-) relatie Huize Lindenoord-kerk'. Idealiter met publieksgerichte activiteiten in beide beeldbepalende panden.
- Voldoende aantrekkingskracht voor reuring en beleving, bijvoorbeeld door een winkeltrekker of de combinatie van dienstverlening en wonen.
- Oplossen van leegstand en toevoegen pandkwaliteit door transformatie en/of (deels) sloop van de daarvoor in aanmerking komende panden.
- Kansen voor realisatie van bedrijfsruimte en/of wonen, boven winkels of aan het Pastorieplein.
- Het Pastorieplein dient een verkeersfunctie te behouden als verbinding tussen Van Harenstraat en Acht Pilarenplein. Dit mag niet de boventoon voeren, omdat dit snel leidt tot een stenig en onaantrekkelijk verblijfsgebied. Uitgangspunt is parkeren in te passen en omzomen met groen

2.2 Maatschappelijk en economisch functioneren

Het maatschappelijk functioneren gaat over het Pastorieplein als een sociale en ruimtelijk-functionele machine. Momenteel is die functionaliteit erg beperkt en met het wegvallen of afnemen van het gebruik van de gebouwen rondom het plein (eerst het postkantoor, en later de kerk en de andere kantoorfuncties), komt het maatschappelijk functioneren op een kritisch punt.

De Centrumvisie geeft aan dat het Pastorieplein voldoende aantrekkingskracht voor reuring en beleving moet verkrijgen. Dat is gemakkelijker geschreven dan gerealiseerd. Onze visie is dat eerst de ruimte moet worden opgewaard en parallel daaraan of daarna de functionaliteit van de omringende gebouwen.

De centrale vraag hierbij is: welke maatschappelijke rol vervult een plek als Lindenoord/Pastorieplein in het dorp? Tot deze laag hoort ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid. Gelukkig zijn er 'stakeholders' in het gebied betrokken, die zich verantwoordelijk voelen en tijd/geld willen steken in de gebiedstransformatie. Daarnaast hebben we ook te maken met stakeholders die minder lokale binding hebben (zoals de Rabobank, Unive of de PKN), maar die wel zeggenschap hebben over de bestemming van de panden. Dergelijke stakeholders kunnen op macro-economisch niveau afwegingen maken die negatief kunnen uitpakken op lokaal niveau. Daarin zit een bepaalde kwetsbaarheid.

Tenslotte speelt ook de vraag of er (nu of in de nabije toekomst) maatschappelijke functies zijn die een nieuw plek nodig hebben in Wolvega. Wanneer dat het geval is kan het Pastorieplein daar wellicht een geschikte plek toe bieden.

2.3 Zoeken naar een passend DNA

De ambities voor het Pastorieplein en omgeving zijn in de Centrumvisie nog globaal, maar de visie biedt wel een bruikbare denkrichting. Maar we moeten het toekomstig DNA van het Pastorieplein en omgeving verder specificeren.

Bij het maken van een afweging over de ambitie en het zoeken naar een passende invulling (in lijn met de Centrumvisie) moet dus de huidige functionaliteit ter discussie worden gesteld. Het tot stand brengen van een uitnodigende plek en een verbinding tussen de kerk en Huis Lindenoord kost ruimte en er moet worden geaccepteerd dat de ruimte voor verkeer en parkeren vermindert. Het handhaven van een route van het Acht Pilarenplein naar de Van Harenstraat is een uitgangspunt.

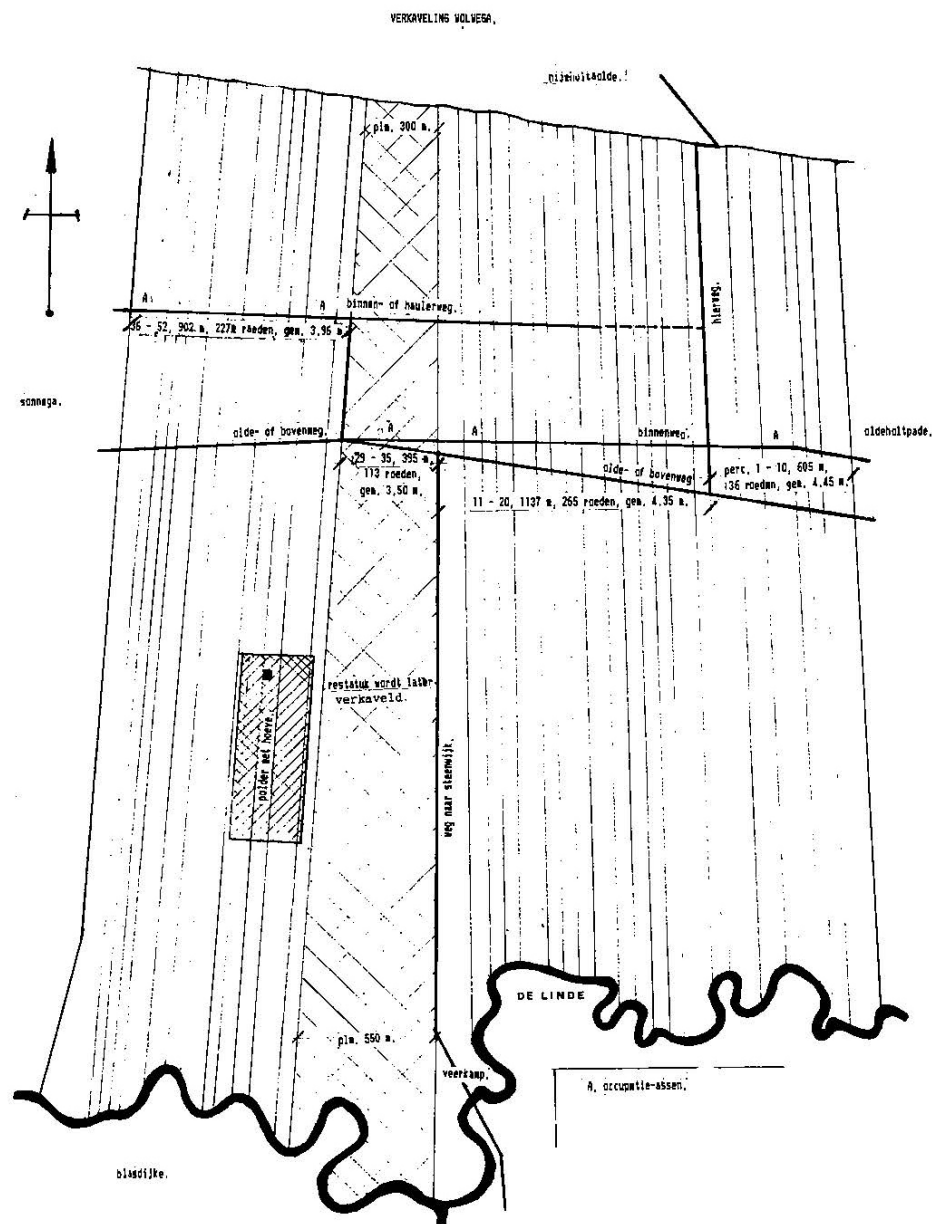
2.4 Statige huizen en parken

De verkenning van het Pastorieplein e.o. laat alleen de huidige situatie zien: een rechthoekig parkeerterrein en een ruimte die wordt begeleidt door een kerkheuvel en bebouwing aan 3 zijden. Maar wanneer we de historische gelaagdheid van deze plek analyseren, komen er interessante eigenschappen boven drijven, die wellicht bruikbaar zijn voor een nieuwe inrichting.

De morfologie van Wolvega

Het plangebied vormt een spil in de morfologische ontwikkeling van Wolvega. Wolvega ligt op een pleistocene zandrug gelegen tussen de beekdalen van de riviertjes de Tjonger (Kuinder) en de Linde. De hoofdstructuur van het dorp is gerelateerd aan de zandrug en kent dus dominante oostwest lijnen (Hoofdstraat en Oppers) en secundaire noord-zuid lijnen. Overigens zijn Oldeholtspade en Oldetrijne oudere nederzettingen dan Wolvega. Vanaf de 12e eeuw groeiden die beide dorpen naar elkaar toe. Omstreeks 1200 was de ontginning van Oldeholtspade al opgerukt tot de huidige Steenwijkerweg. De occupatie-as van deze ontwikkeling was de Binnen- of Hoofdweg. Oldetrijne ontwikkelde zich langs de Haulerweg in oostelijke richting tot de tegenwoordige Pieterslaan. Tussen beide verkavelingen in lag een zogenaamd restveld. Dit restveld geerde erg: bij de Scheene was deze 310 m breed en bij de Linde 550 m. Het was een ruig stuk heide en bos: heuvelachtig ten noorden van de Binnenweg en zuidelijk daarvan vlakker, uitlopend in de broeklanden langs de Linde.

In 1204 werd het restveld opgedeeld in 7 percelen, waarvan de kerk er 2 kreeg toegewezen. Ook hier fungeerde de Binnenweg als occupatie-as. De kerk van een nieuwe parochie - Wolvega - werd in het midden van de nieuwe parochie gebouwd op één van de natuurlijke hoogten (oppers) die zich daar bevonden.

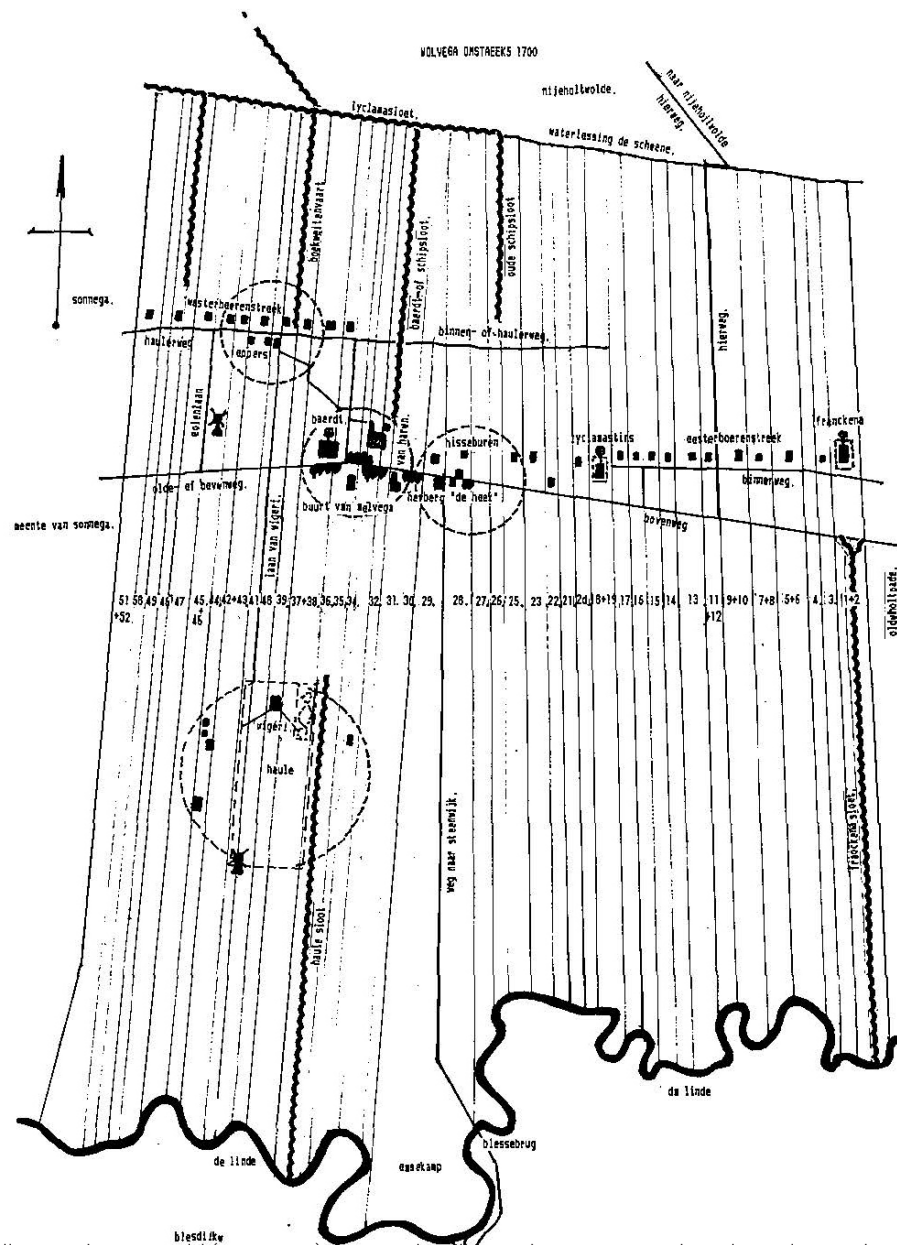
Situatie voor de verkaveling van Wolvega. Geschat tijdstip midden 12e eeuw. De aangegeven wegen waren onverharde paden. De Binnenweg liep van Oldeholtspade rechtdoor naar de Olde- of Bovenweg.

- westelijk de Kerksteeg (naast Van Harenstraat 62)
- oostelijk de huidige Van Baerdtstraat

States en tuinen

Huis Van Baerd - in mei 1644 koopt grietman Van Baerd op "het Hoge" van Wolvega een stuk grond op de hoek Pieterslaan-Hoofdstraat. Zijn "Edele State" was voor Wolvega een bouwwerk van uitzonderlijk grote afmetingen. Het werd dan ook al spoedig het kasteel genoemd.

Lindenoord - in 1730 werd een door grietman Ernst van Haren gekocht huis aan de Oldeweg verbouwd tot Lindenoord. De grietman wilde ook het park een prachtig aanzien geven. Dat park was voorheen maar 35 m breed en in 1749 werd 35 m grond aan de oostzijde aangekocht. Park, kassen en moestuinen kregen het uiteindelijke op-pervlakte en in die periode zijn de bomen geplant, waarvan nu nog enkele beuken rond Lindenoord staan.

Na de verkaveling van het restveld (13e eeuw) ontstonden diverse buurten waaruit Wolvega is opgebouwd. De Binnenweg naar Oldeholtspade is bij de bouw van de Lycklamastins afgesneden en omgelegd met een verbinding naar de Bovenweg.

De Wildbaan - Aan de overkant van de Oldeweg lag een grote paardenweide met vijvers en bosschage, die bij landgoed Lindenoord hoorde. Hierop werden een washuis en logeerkamers gebouwd. Eén van de zomergasten - generaal-majoor Eggerig Tiddinga - bouwde in 1754 voor eigen rekening op een gedeelte van de paardenwei het jachthuis 'De Wildbaan'. In 1760 werd dit huis gekocht door Onno Zwier. Dit park 'Keddekaampe' was van de Hoofdstraat gescheiden door een ijzeren hek. In 1913 werd het huis, na aankoop door de gemeente, gesloopt.

Landhuis Wigeri - Aan het einde van de 18e eeuw laat Elias Wigeri (secretaris van de grietenij) aan de Hoofdstraat een landhuis bouwen op de plek waar nu het Van der Sandeplein ligt. Achter het huis lag een park, waarvan nog enkele resten aanwezig zijn. Bij de aanleg van het plein en de ijsbaan is het huis gesloopt.

Huis Attema - Tegenover het huis van grietman Dirck van Baerdts lag de woning die notaris Ate Atterna had laten bouwen. Van het grote park achter de woning is nog een groot gedeelte aanwezig.

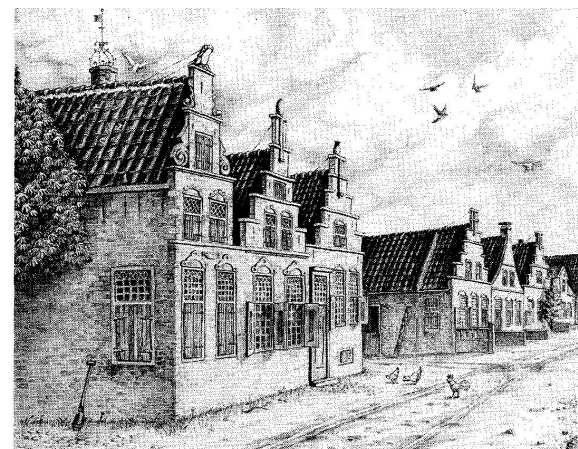
Canterhuis / Sickenga State - In 1761 liet secretaris van de grietenij Canter aan de Hoofdstraat ten westen van de Kerksteeg een huis bouwen. Om een uitgang te krijgen op de Kerksteeg werd een stuk grond van het kerkhof aangekocht. In 1800 werd de woning betrokken door de Sickenga's. Juffrouw Sickenga vermaakte haar huis en de achterliggende parkachtige tuin aan de Ned. Herv. Gemeente. Vanaf 1951 werd jarenlang een bestemming gezocht voor het huis. Toen dat niet lukte werden Sickengastate en het daarnaast gebouwde verenigingsgebouw Irene verkocht aan de gemeente. Ook die vond geen passende bestemming en in 1976 werden het oude Canterhuis en Irene gesloopt ten behoeve van de bouw van een supermarkt. Ten noorden van de pastorie werd in 1978 een nieuw kerkelijk centrum "de Ark" geopend.

Bronnen:

Fokke Middendorp, de Van Harens en Wollega, Stichting Stellingwarver Schrieversronte Oosterwolde, 1989, ISBN 90 6466 059 X

www.PKN-Wollega.nl

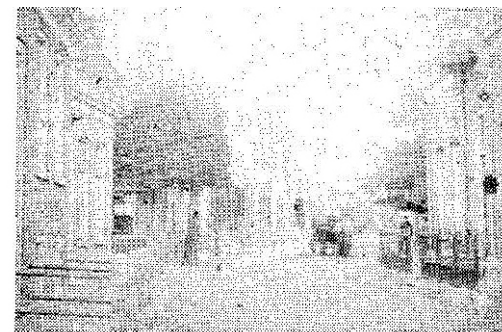
www.stinseninFriesland.nl

1. Woning Dirck van Baerdts

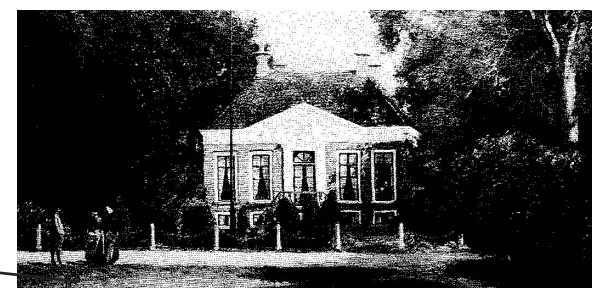
2. Sickengastate met tuin

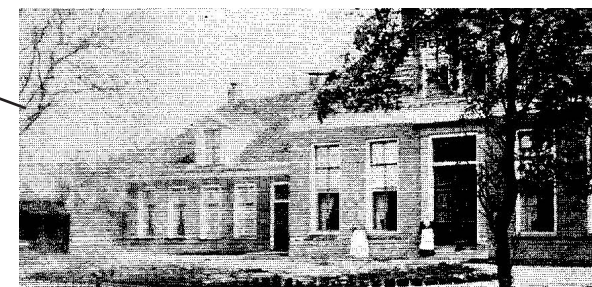
3. Huis Van Baerdts (links) en Attema (rechts) met tuin

4. Huis de Wildbaan met tuin

5. Lindenoord met park

6. Landhuis Wigeri met tuin

Resumé

Wat is kenmerkend voor de morfologie van Wolvega en in het bijzonder het Pastorieplein e.o.:

- Het historische hart van Wolvega ligt rond de kerkheuvel en het Pastorieplein
- Met de aanleg van de rijksweg Heerenveen-Steenwijk is de centrale positie naar het oosten verschoven
- Met de aanleg van de spoorlijn en de A32 is dit proces nog twee maal herhaald
- De Van Harenstraat, Pieterslaan, Kerkstraat, Kerksteeg en Van Baerdtstraat behoren tot de vroegste straten van het dorp. Ook het Schuinpad is een vrij oude lijn.
- De Schipsloot liep oorspronkelijk tot aan de Schoolstraat
- Er zijn beeldbepalende gebouwen verdwenen (vooral Sickengastate en postkantoor)

Het huidige Pastorieplein kwam pas tot stand rond 1975 met de aanleg van de Pastoriestraat naar de Tjerk Hiddesstraat en de bouw van de 3 grote panden aan de oost en zuidzijde van het nieuwe plein. Met de aanleg van het oostelijk deel van de Pastoriestraat en het Acht Pilarenplein ontstond de huidige parallelroute noordelijk van de Van Harenstraat, tussen de Heerenveenseweg en de Hoofdstraat West.

Het gevolg van de reeks ingrepen (straten, gebouwen en parkeerterreinen) is dat de leesbaarheid van de van oorsprong parkachtige kern van Wolvega sterk is afgenomen.

Wat we nu zien zijn enkele restanten van die parkachtige kern. Hoewel de meeste statige huizen zijn verdwenen zijn in de structuur van het centrum nog wel (relicten van) de statige tuinen aanwezig:

- de tuin van Mej. J.A. Sickenga is bewaard gebleven. Deze tuin met bos en diverse stinseplanten ligt aan de westzijde van de kerk en pastorie en is eigendom geworden van de Hervormde Gemeente
- van het grote park achter de woning van notaris Ate Atterna is nog een groot gedeelte aanwezig
- park Huis Lindenoord.

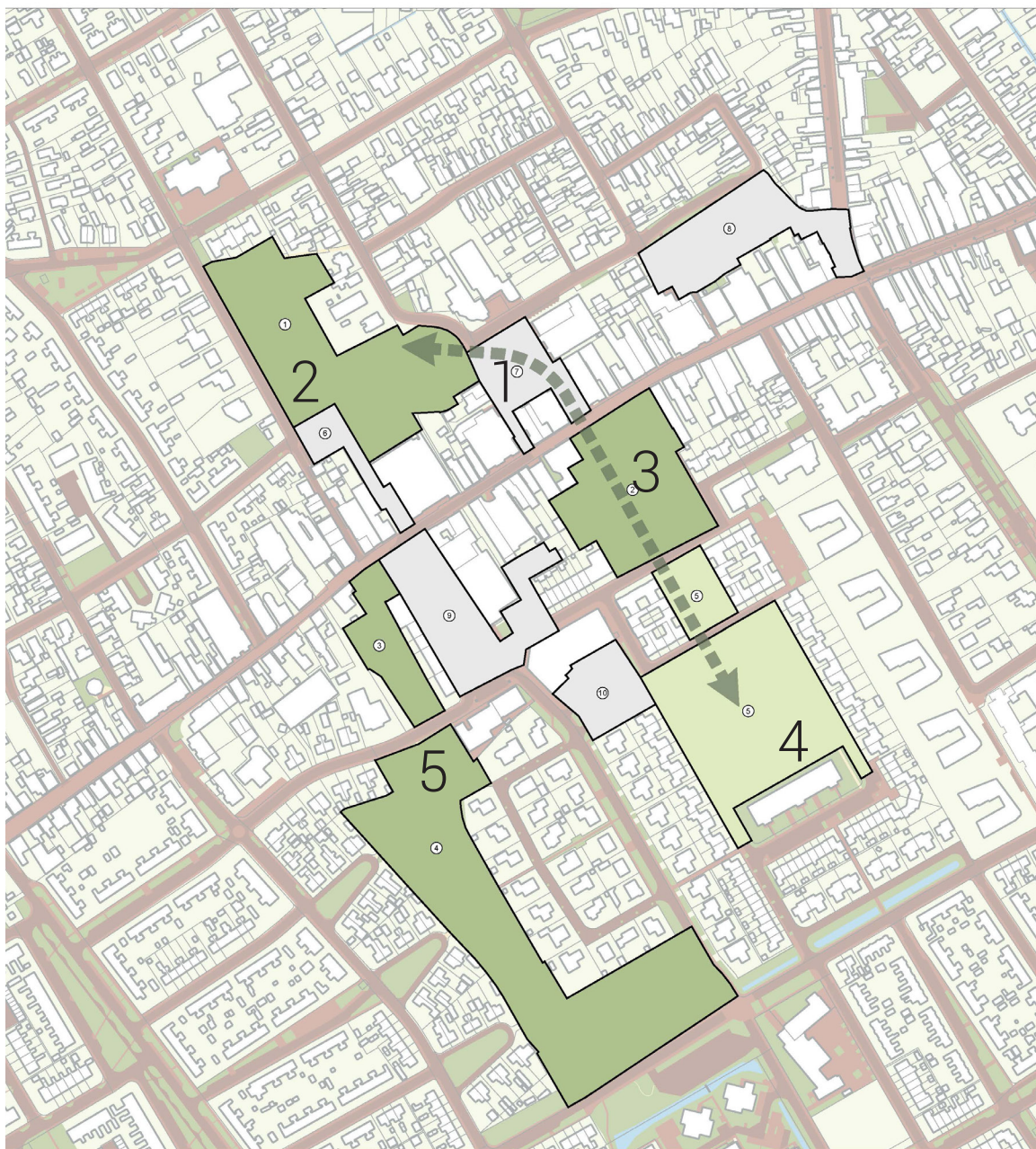
Ambities uit de Centrumvisie

- Prioritair project
- Duurzame, groene uitstraling
- Kerk en Lindenoord als pareltjes
- Publieksgerichte activiteiten in beide panden.
- Aantrekkingskracht voor reuring en beleving
- Toevoegen pandkwaliteit door transformatie en/of (deels) sloop
- Gemengd programma
- Route tussen Van Harenstraat en Acht Pilarenplein

Identiteit van de plek en het maatschappelijk-economische functioneren

- Eerst opwaarderen van de ruimte en parallel daaraan of daarna de functionaliteit van de omringende gebouwen.
- Kerk op de Hoogte, Huis Lindenoord en het verdwenen postkantoor zitten in het collectieve geheugen van de inwoners
- Het Bos achter de kerk is een verborgen kwaliteit: opwaardering en toegankelijk maken kan een toegevoegde waarde hebben in het centrum
- De relatie van het Pastorieplein als oorspronkelijke overtuin van Huis Lindenoord is door de nieuwbouw niet meer afleesbaar
- De statige tuinen kunnen bijdragen aan de toekomstige kwaliteit van het centrum

In de hierna volgende scenariostudie zijn de bovenstaande kwaliteiten en kansen gebruikt om de toekomst van het Pastorieplein te verkennen..

2.5 Scenario's

Onze ambitie is om een karakteristieke plek te maken waar huidige en nieuwe gebruikers zich thuis voelen en zich graag willen vestigen. De ervaring leert dat er nooit 1 ultieme oplossing moet worden nagestreefd. We moeten flexibel blijven, niet 1 eindbeeld nastreven als een stip op de horizon, maar een gedeeld streefbeeld. In de tijd moeten (zullen) stakeholders van gedachten kunnen wisselen, er doen zich onvoorziene omstandigheden voor, waardoor geschakeld moet worden, of bijgestuurd. Onze visie op het Pastorieplein houdt daarmee rekening. Daarom maken we scenario's om de bandbreedte van oplossingsmogelijkheden te onderzoeken.

Op de volgende pagina's zijn 3 mogelijkheden verbeeld voor de wijze waarop het Pastorieplein kan worden getransformeerd van een parkeerplein zonder al te veel ruimtelijke en functionele kwaliteit naar een uitnodigende plek in het hart van Wolvega.

Een rode of zo men wil 'groene draad' daarbij is de mogelijkheid om in het centrum van noord naar zuid een parkensnoer te realiseren:

Het Pastorieplein (1) kan een verbindende schakel worden tussen een reeks groengebieden, beginnend bij de tuin van Mej. J.A. Sickenga ten noorden van de kerk (2), via de tuin van Huis Lindenoord (3) tot aan het plantsoen van het Plaisierbosch (4). Mogelijk dat ook het restant van het grote park achter Huis Atterna kan worden betrokken (5) en via de Pieterslaan wordt verbonden met de tuin achter de kerk.

Scenario 1 - Huidig plein, auto dominant

In dit scenario ligt de auto-route tussen het Acht Pilarenplein en de Van Harenstraat alleen nog aan de oostzijde van het Pastorieplein. De ruimte die nu wordt ingenomen door de Kerkstraat-Van Baerdstraat is dan niet meer toegankelijk voor autoverkeer en kan een op verblijven, spelen en klimaat ingericht plein worden. De bestaande horeca komt dan aan dit nieuwe (maar wel smalle) pleintje te liggen. Het parkeren ligt aan de noord-oostzijde en is toegankelijk vanaf de Pastoriestraat. In alle vier de modellen is het mogelijk om de noordelijke bebouwingswand van het plein (Pastoriestraat) te herstellen, zoals dat in de tijd van het postkantoor bestond. Mocht er ooit een (ver-)nieuwbouw van het Unive-pand plaatsvinden, dan is een vormgeving als ware het een postkantoor een mooie ambitie.

Scenario 2 - Auto- en horecaplein

In dit scenario ligt de route tussen het Acht Pilarenplein en de Van Harenstraat aan de westzijde van het Pastorieplein. De ruimte voor de Pastoriestraat 33-35 is dan niet meer toegankelijk voor autoverkeer en kan een op verblijven, spelen en klimaat ingericht plein worden. Om hiervan een echte pleinruimte te maken, is een verbreding denkbaar, maar daarvoor kan/moet het bestaande pand worden getransformeerd. Uitbreidingsruimte ligt aan de noordzijde. De bestaande horeca komt dan aan dit nieuwe plein te liggen. Het parkeren ligt aan de noordoostzijde en is toegankelijk vanaf de Pastoriestraat of de Kerkstraat.

Scenario 3 - Klimaat- en speelplein

In dit scenario ligt de route tussen het Acht Pilarenplein en de Van Harenstraat eveneens aan de westzijde van het Pastorieplein. Door de gehele ruimte ter beschikking te stellen aan verblijven, spelen, klimaat en horeca verdwijnt de parkeerfunctie. Zowel het plein zelf als de route langs de kerk kunnen op een veel aantrekkelijker manier worden vormgegeven, bijvoorbeeld meer als een zogenaamd Shared Space, waarin het plein weliswaar toegankelijk is voor de auto, maar deze niet dominant is. De verblijfskwaliteit van het plein heeft de overhand. De woningen rondom het plein profiteren optimaal van de nieuwe omgevingskwaliteit.

Scenario 4 - Overtuin

In dit scenario wordt een parkachtige ruimte aan de Van Harenstraat gesitueerd. Het verwijst naar het park 'Keddekaampe', als een overtuin van Huis Lindenoord. In dat park bevond zich het Huis de Wildbaan. Door bebouwing aan de noordzijde van het plein te situeren is de relatie tussen de kerk en Huis Lindenoord overduidelijk aanwezig. De hoofdrichting van de nieuwe bebouwing ligt aan de zuidzijde (park /tuin). Wel ligt er een doorgang tussen het nieuwe plein / park en de plek waar ooit de Schipsloot eindigde met een loskade. In geval van nieuwbouw t.p.v. het Unive-pand is een noord-zuid route naar de Schoolstraat wenselijk (tevens zicht-as op Lindenoord). In dit scenario ligt de nadruk op de parkachtige kwaliteit van het Pastorieplein, als het ware nieuwe overtuin, die in een sterke relatie staat tot de tuin van Huis Lindenoord.

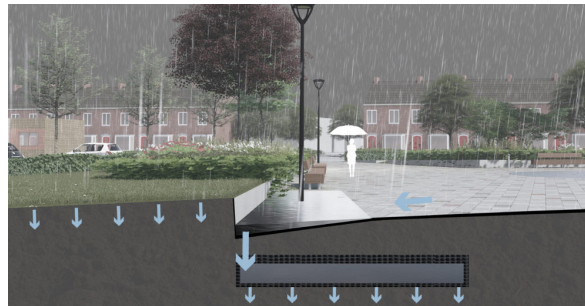
Huidige parkeerplaatsen en routing

Parkeren

Wanneer er programma wordt gewijzigd of toegevoegd is het van belang dat er voldoende ruimte is voor parkeren. Het aantal parkeerplaatsen dat in de openbare ruimte wordt gehandhaafd moet in relatie worden bekeken met de ambitie om een betekenisvolle plek te maken in het centrum. Het is niet vanzelfsprekend dat het huidige aantal wordt gehandhaafd of dat nieuwe woningen automatisch gebruik kunnen maken van het huidige parkeerterrein.

- Bezoekers van het centrum - Acht Pilarenplein / Van der Sandeplein
- Actuele gebruikers aan het plein - parkeerplaatsen plein en Pastoriestraat (gedeelte naar Acht Pilarenplein)
- Kerkbezoekers
- Toekomstige bewoners oplossen op eigen terrein

- Bij scenario 3 en 4 onderzoeken of er elders parkeerplaatsen kunnen worden toegevoegd, zoals bijvoorbeeld een parkeerdek Acht Pilarenplein/Van der Sandeplein, een parkeerkelder achter Huize Lindenoord of achter Unive.

Klimaat- en speelplein

Het Pastorieplein kan een plek krijgen met een toegevoegde waarde voor het centrum. Een mogelijkheid is de vormgeving als een klimaat- en speelplein, waar de maatschappelijke vraagstukken als klimaatadaptatie, voorkomen van droogte en hittestress en het verbreden van het sociaal-maatschappelijke functioneren van het centrum gecombineerd kunnen worden opgelost.

- Vertragen water
- Vasthouden water
- Hergebruiken (irrigatie)
- Gaten in de straat
- Buffering onder plein
- Waterplein
- Lineaire regentuin
- Voorkomen hittestress
- Spelen en verblijven

Wolvega Pastorieplein

stedenbouwkundige visie
analyse en scenario's

